

مجتمع آموزش عالی فقه

مدرسه عالی فقه تخصصی

رساله دکتری رشته فقه و حقوق قضائی

گرایش: جزا و جرم‌شناسی

عنوان: بررسی فقهی-جرم‌شناختی تروریسم مذهبی

و مطالعه موردی تروریسم مذهبی در پاکستان

استاد راهنما

دکتر محمد علی حاجی ده‌آبادی

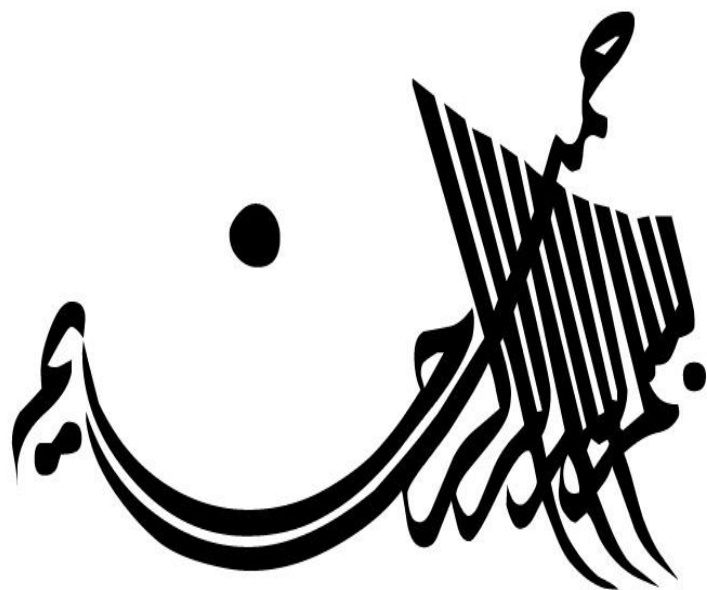
استاد مشاور

حجت الاسلام دکتر سید حسن عابدیان

طلبه

مشتاق حسین

دیماه ۱۳۹۸

تقدیم

به ارواح پاک انبیاء الهی، و آورندگان شرایع آسمانی،

به ویژه

تقدیم به خاتم ایشان ﷺ و جانشینان بر حقش

که به خاطر ابلاغ ودیعه‌ی مقدس آسمانی

و در راه احیای حقوق انسانی، زحمت‌ها، رنج‌ها

و شکنجه‌های طاقت فرسایی را به جان خریدند

و در نهایت جام شهادت را سرکشیدند.

تقدیر و تشکر

با سپاس فراوان از خدایی که هیچ کاری جز در سایه رحمت او امکان ندارد، و همچنین گل سر سبد عالم خلقت حضرت ختمی مرتبت و اهل بیت پاکش که فلسفه خلقت عالم هستند در ادامه بر خود لازم می‌دانم از اساتید محترم بویژه اساتید بزرگوار آقایان دکتر محمد علی حاجی ده‌آبادی و حجت الاسلام دکتر سید حسن عابدیان که از رهنمودهایشان بهره‌ی فراوان بردم و نیز از اعضای گروه علمی فقه و حقوق قضایی و همچنین مسئولین جامعه المصطفی العالمیه تشکر و قدردانی نمایم.

چکیده

تروریسم مذهبی یک پدیده‌ی رو به رشد امروز جهان است که هر روز افراد زیادی را قربانی می‌گیرد و جهان اسلام نیز از این پدیده شوم مصون نمانده است. البته حوادث تروریسم مذهبی جدای از خود تروریسم نیست و فقط انگیزه فرق می‌کند که برای توجیه آن در فقه اسلامی، به برخی عناوینی مانند جهاد، سبّ النبی، تکفیر و استشهاد، تکیه شده است. درحالی‌که در فقه برای هر کدام از این عناوین شرایط خاصی در نظر گرفته شده است. جهاد ابتدائی در عصر غیبت، اگرچه برخی فقهاء با اذن حاکم شرع جایز می‌دانند (آن هم بعد از دعوت به اسلام و صلح و آشتی) ولی مشهور فقهاء امامیه، جهاد ابتدائی را مختص به امام معصوم می‌دانند، لذا نمی‌توان هر حادثه تروریستی را جهاد تلقی نمود. و به گفته‌ی فقهاء، هر کس شهادتین را بر زبان جاری نماید او مسلمان، و جان و مال او محترم است. همچنین تحت عنوان سبّ النبی نیز نمی‌توان دست به چنین حوادثی زد چون مجازات آن توسط حاکم شرع اجراء می‌شود. باورهای سلفی‌گری، تندوری دینی، تعصب و تبعیض مذهبی، فقر و تنگدستی و بی‌سوادی عمده عوامل تروریسم مذهبی هستند. با در نظر داشتن این عوامل، برای پیشگیری تروریسم مذهبی در پیشگیری کیفری، به اجرای قانون بموقع اشاره کرد. و در غیر کیفری، احترام به مقدسات دیگران، اجتناب از افراط‌گرایی مذهبی، همگرایی مذهبی، تفکیک انتحار و استشهاد و تبیین دقیق دستگاه استنباط احکام فقهی را می‌توان بعنوان راهکارهای مذهبی پیشنهاد داد. در راهکاری اجتماعی: رعایت عدالت اجتماعی، رفع بی‌سوادی، ترویج آموزه‌های اسلامی و تاکید بر مشترکات فقهی و کلامی، افزایش بینش عمومی و برگزاری کنفرانس‌ها و سمینارهای ملی و بین‌المللی برای محکوم کردن عوامل تروریسم مذهبی و نیز احیاء مراکز علمی مشترک و تدوین متون مشتمل بر مواد مشترک جهان اسلام را بعنوان راهکار معرفی نمود. همچنین همگرایی حقوقی کشورهای اسلامی، و قانون‌گذاری و اجرای قوانین موجود علیه عاملین و مرتکبین تروریسم مذهبی، رعایت حقوق همه شهروندان بویژه حقوق اقلیت‌ها اشاره شده است.

کلید واژه‌ها: تروریسم مذهبی، تکفیر، استشهاد، جهاد، توهین به مقدسات، سبّ النبی،

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۱	الف. بیان مسأله
۲	ب. سؤالات تحقیق
۲	۱. سؤال اصلی
۲	۲. سؤالات فرعی
۲	ج. فرضیه تحقیق
۲	د. پیشینه تحقیق
۳	ه. اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	و. روش تحقیق
۴	ز. اهداف تحقیق
۵	ح. سازماندهی تحقیق
۶	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۷	مبحث اول مفاهیم
۷	گفتار اول: تروریسم
۷	الف. معنای لغوی
۹	ب. معنای اصطلاحی
۱۳	ج. ارهاب و تروریسم
۱۴	گفتار دوم: مذهب
۱۴	الف. معنای لغوی
۱۵	ب. معنای اصطلاحی
۱۶	گفتار سوم: تروریسم مذهبی
۱۷	گفتار چهارم: فتک
۱۷	الف. معنای لغوی
۱۹	ب. معنای اصطلاحی
۲۰	ج. تفاوت فتک و غیله
۲۲	گفتار پنجم: بغی
۲۲	الف. معنای لغوی

۲۴	ب. معنای اصطلاحی.....
۲۶	گفتار ششم: غدر.....
۲۶	الف. معنای لغوی.....
۲۶	ب. معنای اصطلاحی.....
۲۸	گفتار هفتم: افساد فی الارض.....
۲۸	الف. معنای لغوی.....
۲۹	ب. معنای اصطلاحی.....
۳۰	گفتار هشتم: محاربه.....
۳۰	الف. معنای لغوی.....
۳۱	ب. معنای اصطلاحی.....
۳۳	گفتار نهم: تکفیر.....
۳۳	الف. معنای لغوی.....
۳۴	ب. معنای اصطلاحی.....
۳۸	گفتار دهم: انتحار.....
۳۸	الف. معنای لغوی.....
۳۹	ب. معنای اصطلاحی.....
۴۲	مبحث دوم: کلیات.....
۴۲	گفتار اول: اقسام تروریسم.....
۴۲	الف: اقسام تروریسم از لحاظ محل وقوع آن.....
۴۳	ب: اقسام تروریسم بر اساس انجام دهنده.....
۴۳	۱. تروریسم فردی.....
۴۴	۲. تروریسم سازمانی.....
۴۴	۳. تروریسم دولتی.....
۴۵	ج: اقسام تروریسم بر اساس عصر وقوع آن.....
۴۵	۱. تروریسم سنتی.....
۴۵	۲. تروریسم مدرن.....
۴۶	د: اقسام تروریسم بر اساس انگیزه.....

۴۶	ه. اقسام تروریسم بر اساس هدف
۴۶	۱. تروریسم غیرسیاسی
۴۷	۱.۱. تروریسم روانی
۴۸	۲.۱. تروریسم جنایی
۴۸	۲. تروریسم سیاسی
۴۹	۱.۲. تروریسم انقلابی
۵۰	۲.۲. تروریسم ملی گرا
۵۱	۳.۲. تروریسم انتحاری
۵۲	۳. تروریسم مذهبی
۵۲	گفتار دوم: پیشینه تروریسم مذهبی
۵۶	الف. تروریسم مذهبی در عصر باستان
۵۸	ب. تروریسم مذهبی عصر میانه
۵۹	۱. عصر تحولات و تروریسم مذهبی در اروپا
۵۹	۲. تروریسم مذهبی در امپراتوری عثمانی
۶۰	۳. تروریسم مذهبی بعد از جنگ جهانی اول
۶۱	۴. تروریسم مذهبی همراه با پایان امپراطوری‌ها
۶۱	۵. تروریسم مذهبی سیک‌های هندوستان
۶۲	ج. تروریسم مذهبی در عصر حاضر
۶۳	فصل دوم: تروریسم مذهبی از منظر فقه
۶۴	مبحث اول: جهاد و تروریسم مذهبی
۶۵	گفتار اول: ارکان جهاد
۶۶	الف. مکلفین به جهاد
۶۸	ب. وجوب جهاد علیه گروه‌های مختلف
۶۸	۱. بغات
۶۹	۱.۱. ادله وجوب قتال با بغات
۶۹	۱.۱.۱. آیات
۷۲	۲.۱.۱. روایات
۷۴	۳.۱.۱. سیره

- ۷۶..... ۲.۱. حکم بغی در قانون ایران و پاکستان
- ۷۷..... ۲. اهل کتاب
- ۸۰..... ۳. غیر اهل کتاب (کافر)
- ۸۳..... گفتار دوم: اقسام جهاد
- ۸۳..... الف. جهاد دفاعی
- ۸۴..... ب. جهاد ابتدائی
- ۸۵..... ۱. دیدگاه قائلین به جواز
- ۸۸..... ۳/۱. دیدگاه قائلین به عدم جواز
- ۹۱..... گفتار سوم: تفاوت جهاد و تروریسم مذهبی
- ۹۲..... الف. تمایز بر حسب انگیزه
- ۹۳..... ب. تمایز بر حسب هدف
- ۹۴..... ج. تمایز از لحاظ دشمن
- ۹۵..... د. تمایز بر حسب اصول و مقررات
- ۹۹..... ه: تمایز بر حسب اصول حاکم
- ۹۹..... ۱. گفتمان
- ۱۰۰..... ۲. آزادی انسان
- ۱۰۲..... ۳. تقدیم صلح بر جنگ
- ۱۰۳..... مبحث دوم: تکفیر و تروریسم مذهبی
- ۱۰۴..... گفتار اول: پیشینه تکفیر
- ۱۰۹..... گفتار دوم: فلسفه تکفیر
- ۱۱۱..... گفتار سوم: ملاک کفر و اسلام از دیدگاه فقهاء
- ۱۱۱..... الف. ملاک اسلام از دیدگاه فقهاء
- ۱۱۱..... ۱. دیدگاه فقهاء امامیه
- ۱۱۲..... ۱.۱. کافی دانستن اقرار باللسان
- ۱۱۴..... ۲.۱. لزوم اعتقاد قلبی
- ۱۱۵..... ۲. دیدگاه فقهاء اهل سنت
- ۱۱۷..... ب. ملاک کفر از دیدگاه فقهاء
- ۱۱۷..... ۱. دیدگاه فقهاء امامیه

- ۱۲۰ ۲. دیدگاه فقهاء اهل سنت
- ۱۲۱ ۱.۲ انکار اصول دین
- ۱۲۲ ۲.۲ ارتکاب شرک
- ۱۲۴ ۳.۲ انکار ضروریات دین
- ۱۲۶ ۴.۲ توهین به مقدسات
- ۱۳۰ ۳. نحوه مواجهه با کافر
- ۱۳۲ **مبحث سوم: مجازات سبّ النبّ**
- ۱۳۳ **گفتار اول: حکم سبّ النبّی در آیات و روایات**
- ۱۳۳ الف. آیات
- ۱۳۵ ب. روایات
- ۱۳۸ **گفتار دوم: مجازات سبّ النبّی از دیدگاه فقهاء**
- ۱۳۸ الف. دیدگاه فقهاء امامیه
- ۱۳۹ ب. دیدگاه فقهاء اهل سنت
- ۱۴۲ **گفتار سوم: حکم سبّ النبّی در قانون ایران و پاکستان**
- ۱۴۲ الف. قانون مجازات اسلامی ایران
- ۱۴۲ ب. قانون تعزیرات پاکستان
- ۱۴۳ **گفتار چهارم: حکم سبّ ائمه و صحابه**
- ۱۴۵ **گفتار پنجم: سبّ النبّی و تروریسم مذهبی**
- ۱۴۷ **گفتار ششم: مصادیق سبّ النبّی و تروریسم مذهبی در پاکستان**
- ۱۵۰ **مبحث چهارم: خلط در انتحار و استشهاد**
- ۱۵۳ **گفتار اول: تفاوت میان عملیات انتحاری و استشهدی**
- ۱۵۴ الف. عملیات انتحاری
- ۱۵۷ ب. عملیات استشهدی
- ۱۵۸ **گفتار دوم: مبانی عملیات استشهدی**
- ۱۵۹ الف. دفاع
- ۱۶۱ ب. جهاد
- ۱۶۴ ج. ضرورت و اضطرار

۱۶۶	گفتار سوم: شرایط عملیات استشهادی
۱۷۰	فصل سوم: تروریسم مذهبی از منظر جرم‌شناسی
۱۷۱	مبحث اول: علل و عوامل تروریسم مذهبی
۱۷۲	گفتار اول: علل و عوامل مذهبی
۱۷۲	الف. باورهای سلفی‌گری
۱۷۴	ب. جریان‌های تندرو دینی
۱۷۴	ج. تعصب مذهبی
۱۷۶	د. توطئه‌های دشمن بیرونی
۱۷۶	گفتار دوم: علل و عوامل اجتماعی تروریسم مذهبی
۱۷۸	الف. عوامل سیاسی
۱۸۰	ب. تبعیض ناروا نسبت به فرقه‌های دینی
۱۸۱	د. فقر و تنگدستی
۱۸۴	ه. بی‌سوادی
۱۸۶	مبحث دوم: پیشگیری تروریسم مذهبی
۱۸۶	گفتار اول: پیشگیری کیفری
۱۸۹	گفتار دوم: پیشگیری غیر کیفری
۱۹۰	الف. پیشگیری وضعی
۱۹۲	ب. پیشگیری اجتماعی
۱۹۳	۱. برقراری عدالت اجتماعی
۱۹۴	۱.۱. رعایت حقوق اقلیت‌ها
۱۹۶	اول. مصونیت
۱۹۷	دوم. آزادی مذهبی
۱۹۷	سوم. حفاظت از اماکن مذهبی
۱۹۹	۲.۱. مساوات در اجرای قانون
۲۰۰	۲. رفع بی‌سوادی
۲۰۱	۳. ترویج آموزه‌های اسلامی مشترک
۲۰۱	۱.۴. تقویت مشترکات مذهبی
۲۰۳	۲.۴. تشکیل سمینارهای علمی مذهبی

۲۰۳	۳.۴. تدوین کتب درسی مشتمل بر مشترکات اسلامی.....
۲۰۴	۴.۴. تاسیس مراکز علمی مذهبی مشترک.....
۲۰۵	۵. افزایش بینش عمومی.....
۲۰۶	۱.۵. عظمت انسان از منظر آموزه‌های دینی.....
۲۰۸	۲.۵. تقویت هویت دینی و ملی.....
۲۰۹	گفتار سوم: مواجهه و مقابله با تروریسم مذهبی در پاکستان.....
۲۱۱	الف. قربانیان تروریسم مذهبی در پاکستان.....
۲۱۳	ب. پیشگیری کیفری.....
۲۱۳	۱. تسریع بخشیدن به رسیدگی پرونده‌های مربوط به تروریسم مذهبی.....
۲۱۳	۲. مجازات کردن تسهیل‌گر تروریسم مذهبی.....
۲۱۳	۳. قانونگذاری سخت و اعمال آن علیه تروریسم.....
۲۱۴	ج. پیشگیری غیر کیفری.....
۲۱۴	۱. ممنوعیت فعالیت‌های تشکلات و گروه‌های مذهبی افراطی.....
۲۱۴	۲. ممنوع کردن ساخت و نگهداری سلاح.....
۲۱۵	۳. کنترل مراکز و افراد افراطی مذهبی.....
۲۱۶	۴. اقدامات لازم علیه عناصر و اسباب تروریسم مذهبی.....
۲۱۶	۵. انعقاد سمینارهای علمی مذهبی.....
۲۱۷	مبحث سوم: راهکارهای مذهبی.....
۲۱۷	گفتار اول: همگرایی مذهبی.....
۲۱۸	۱. همگرایی حقوقی کشورهای اسلامی.....
۲۱۹	۲. موانع همگرایی مذهبی.....
۲۲۰	۱.۱. موانع نظری.....
۲۲۱	۲.۱. موانع عملی.....
۲۲۳	گفتار دوم: تبیین دقیق دستگاه استنباط فقهی.....
۲۲۶	گفتار سوم: احترام به مقدسات یکدیگر.....
۲۳۰	نتایج.....
۲۳۴	منابع و مآخذ.....
۲۳۴	الف. منابع فارسی.....

۲۳۴.....	۱. کتاب‌ها.....
۲۳۷.....	۲. مقالات.....
۲۴۰.....	ب. منابع عربی.....
۲۵۰.....	ج. منابع اردو.....
۲۵۱.....	د. منابع لاتین.....
۲۵۲.....	ه. سایت‌های اینترنتی.....
۲۵۴.....	Abstract

الف. بیان مسأله

از دیدگاه آموزه‌های اسلامی، همه موجودات برای انسان خلق شدند و انسان نیز برای این که به کمال برسد آفریده شده است. و دین و مذهب آن راه و روش رسیدن به کمال است و این کمال، جز در بستر حیات مادی ممکن پذیر نیست، بنابر این از بین بردن حیات انسانی که در مسیر تکامل قرار دارد، برابر است با زوال و از بین رفتن دنیا، و بهمین خاطر در دین مبین اسلام هرگونه تعدی و تجاوز به تمامیت جسمانی انسان را جرم دانسته و شدیدترین مجازات برای آن در نظر گرفته شده است.

یکی از جرائم علیه تمامیت جسمانی انسان، تروریسم است که همواره امنیت بشر را نشانه گرفته و نه فقط یک جان بلکه در یک حادثه چندین انسان بی‌گناه را طعمه خود قرار می‌دهد. هر چند که در عصر حاضر، شاهد جنگ‌های فراگیر در جهان نیستیم، اما حجم و گستره اقدامات تروریستی و قربانیان آن، کمتر از جنگ میان دولت‌ها و ملت‌ها نیست.

تروریسم مذهبی برخاسته از تحولاتی در روش، انگیزه، اهداف، ساختار سازمانی، ابزار و جغرافیای تروریسم قدیم است. مهمترین ویژگی این پدیده، بهره‌برداری حامیان یا عاملان آن از نمادهای دینی است. اقدامات انتحاری، شکل‌گیری گروه‌های تکفیری و تندور و برهم زدن امنیت کشورهای مختلف به خصوص در برخی کشورهای اسلامی، از جمله پیامدهای تحول در پدیده تروریسم است.

لازم به ذکر است که عبارت «تروریسم مذهبی» به معنای آن نیست که دین به صورت عام و اسلام به صورت خاص، مشوق یا عامل ترور می‌باشد؛ زیرا ادیان الهی، پیام‌آوران صلح و آرامش بوده‌اند و حتی در موضوعاتی نظیر جهاد در اسلام، هدف دین، پیشگیری از بروز جنگ و نیز دعوت و صلح بوده است و در صورت بروز جنگ نیز، درگیری مستقیم و متعارف با دشمن همراه با حفظ حقوق انسانی دارای اهمیت است. اما با توجه به این که اکثر اقدامات تروریستی طی سال‌های اخیر در کشورهای اسلامی و بعضاً در کشور پاکستان، با ابزار یا ادعای مذهب صورت گرفته است، بنابراین تأکید این رساله بر آن دسته از حوادث تروریستی است که حامیان، مشوقان یا عاملان آن، انگیزه‌های

مذهبی را دلیل این گونه اقدامات می دانند یا اعلام می کنند. و همچنین توجیحات فقهی که برای تروریسم مذهبی قرار می دهند و علل و عوامل این نوع حوادث و خاستگاه آن از دیدگاه جرم شناسی قابل بررسی است.

ب. سؤالات تحقیق

۱. سؤال اصلی

رویکرد فقه اسلامی نسبت به تروریسم مذهبی و نگرش جرم‌شناختی در رابطه با آن چگونه است؟

۲. سؤالات فرعی

۱. تروریسم مذهبی چیست؟

۲. حکم تروریسم مذهبی از منظر فقه چگونه است؟

۳. علت تروریسم مذهبی و راهکارهای مقابله با آن از منظر جرم شناسی چیست؟

۴. عوامل پیدایش تروریسم مذهبی در پاکستان کدامند و راهکارهای مقابله با آن چگونه خواهد بود؟

ج. فرضیه تحقیق

تروریسم مذهبی از جمله جرائمی است که با انگیزه مذهبی یا ظاهراً با انگیزه مذهبی صورت می‌گیرد و در فقه بصورت مستقیم تحت این عنوان بحثی نشده است ولی از عناوینی مانند محاربه، افساد فی الارض یا فتک و غدر... می‌توان حکم آن را استخراج نمود. در فقه هیچگونه تائید یا تشویق از این پدیده تحت عنوان جهاد یا دفاع نشده است و اگر جایی کسی با نام دین و مذهب، مرتکب این پدیده می‌شود، یا بخاطر بدفهمی از آموزه‌های اسلامی است یا پشت صحنه یک عامل سیاسی در کار است که برخی اوقات خود مرتکب این پدیده نیز از آن بی‌خبر است. بله برخی اوقات بخاطر دفاع ممکن است که اقداماتی با شرایط صورت بگیرد و ظاهراً تروریسم جلوه دهد ولی عملاً بخاطر دفاع جانی باشد مانند عملیات استشهادی.

پیشگیری کیفری و غیر کیفری راهکارهای زیادی را می‌توان برای کنترل پدیده تروریسم مذهبی پیشنهاد داد.

در پاکستان بخاطر غلبه احساسات بر تعقل و تعصبات مذهبی و نیز بخاطر نداشتن معرفت کافی نسبت به معارف دینی افراد کم سواد دست به چنین اقداماتی می‌زنند.

د. پیشینه تحقیق

در زمینه تروریسم مذهبی تحقیق مستقلی صورت نگرفته است. اما در مورد ابعاد مختلف جهاد، تکفیر، تروریسم، انتحار و توهین به مقدسات، مقالات متعددی نوشته شده است در این نوع تحقیقات و تالیفات اشاره‌ای به

انگیزه‌ی تروریسم شده که یکی از آنها انگیزه‌ی مذهبی است، مانند مفهوم تروریسم که توسط محمد علی اردبیلی نوشته شده است. یا تروریسم و تکفیر، از دوره باستان تا ظهور داعش، توسط براند جی لوتز و جیمز ام لوتز نوشته شده است و آقای مجتبی بهرامی آن را به فارسی ترجمه نموده است. یا خیلی از تحقیقات در مورد عملیات استشهادی نوشته شده مانند عملیات الاستشهادیه تالیف نواف هایل تکروری، یا الفتاوی الندیة فی العملیات الاستشهادیة، تالیف ابن قیم، عبدالهادی البرهان، یا الجهاد و الفدائیة فی الإسلام تالیف حسن ایوب که اینها فقط به عملیات استشهادی تمرکز کردند.

اما مقالاتی در این زمینه نوشته است ولی آن هم در یک بُعد خاص، بعنوان مثال در مقاله «تبیین رابطه جهاد و تروریسم در اسلام سیاسی (از منظر امامیه و تکفیری‌ها) تالیف محمد حسین جمشیدی و کوثر طوسی که در این مقاله بیشتر دیدگاه تکفیری‌ها و امامیه را در جهاد و تروریسم بررسی نمودند.

اما برخی نویسندگان تروریسم مذهبی را با نام «تروریسم جدید» یا «نئوتروریسم» مورد بررسی قرار داده‌اند مانند علی رضا رضائی و امیر حشمتی که تحت عنوان «نئوتروریسم با تاکید بر تروریسم مذهبی»، نوشتند ولی در این نوشتار بیشتر به تروریسم در خاورمیانه پرداخته شده و به دو عوامل آن؛ توطئه دشمن و افراط‌گرایی اشاره می‌کنند.

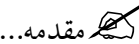
«تاثیر ایدئولوژی بر شکل‌گیری تروریسم جدید» نوشته‌ی ابوذر گوهری مقدم. این مقاله ضمن پرداختن به تروریسم جدید به تروریسم مذهبی نیز پرداخته است و فقط در بحث تاثیر ایدئولوژی، به مذهب نیز اشاره‌ای کرده است.

اما در کتب فقهی به این موضوع بصورت اختصاصی اشاره‌ای نشده است. ولی از مباحث فقهی دیگر مانند جهاد، محاربه، فتک، غیله، غدر، افساد فی الارض و سب النبى می‌توان حکم تروریسم مذهبی را استخراج کرد. ولی تحقیق مستقلی در مورد تروریسم مذهبی نشده است یا لا اقل من نیافتم.

۵. اهمیت و ضرورت تحقیق

از آنجای که تروریسم یک معضل اجتماعی و پدیده شوم و نامیمون جهانی است و مهمتر از همه تعداد چشمگیری از اقدامات تروریستی در داخل سرزمین‌های اسلامی و بر ضد مسلمانان و برخی از آن هم به وسیله جریان‌های اسلامی و چه بسا به نام اسلام انجام می‌شوند و در سطح بین الملل از این نوع اقدامات، علیه اسلام استفاده شده، مسلمانان حامی خشونت و ترور معرفی می‌شوند و چهره‌ای مخدوش و مشوشی را معرفی می‌کنند.

در تبیین این پدیده شوم برخی همایش‌ها و نشست‌هایی در کشورهای مختلف تحت عنوان تکفیر برگزار شده است ولی تابحال تحقیق منسجمی صورت نگرفته و کتاب یا پایان‌نامه‌ای تدوین نشده است

و لذا شناخت آگاهانه تروریسم مذهبی و راهکارهای مقابله با آن نیاز به تبیین نظر اسلام و تحلیل آموزه‌های آن دارد. پاکستان یکی از قربانیان این پدیده در سالهای اخیر بوده و تعداد این حوادث رو به افزایش هست و دولت نیز در کنترل آن موفق نبوده است

در این تحقیق سعی بر آن است که اولاً ماهیت و علل و عوامل تروریسم مذهبی و نیز راهکارهای مقابله با آن از منظر جرم‌شناسی بررسی شده حکم فقهی این پدیده از منظر فقه اسلامی نیز مورد کنکاش قرار گیرد.

در ضمن بحث‌های موردی در باره تروریسم مذهبی در پاکستان نیز مختصر اشاره خواهد شد که علل و عوامل آن چیست و چگونه می‌توان با آن مقابله کرد.

و. روش تحقیق

روش تحقیق در هر علمی باید متناسب با موضوع و داده‌های آن باشد، تا بتواند هم قابلیت نظم بخشیدن و انسجام بحث را داشته باشد و هم شایستگی تجزیه و تحلیل آن موضوع را. از این رو در این پژوهش با استفاده از کتاب‌های فقهی و حقوقی، مقالات، موضوع تروریسم مذهبی مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد، که هم جنبه توصیفی دارد و هم تحلیلی. در این تحقیق از نرم‌افزارهای مختلف مانند جامع فقه، مکتبه الشامله و دیگر نرم‌افزارها و نیز برای مقالات از مجلات علمی و سایت‌های معتبر استفاده شده است.

ز. اهداف تحقیق

هدف از این تحقیق این است که در جهان بویژه در جهان اسلام که در عصر کنونی، خشونت و تروریسم بنام مذهب روز به روز بیشتر می‌شود و افراد زیادی قربانی این پدیده می‌شوند، از طریق این تحقیق می‌خواهیم علل و عوامل آن را بررسی کنیم که در دین اسلام، که دین صلح و آرامش است دینی که پیام صلح و آرامش را به جهانیان می‌دهد، این خشونت‌ها چگونه قابل توجیه است!

و عاملین این پدیده، برای توجیه آن از چه راهکاری استفاده کردند و از کجای فقه سوء استفاده می‌کنند که بعد از بررسی این نکته حکم فقهی آن را استخراج خواهیم نمود. و در آخر از دیدگاه جرم‌شناسی راهکارهای کنترل این پدیده شوم را بررسی می‌کنیم. تا با استفاده از این راهکارها بتوانیم در کنترل پدیده شوم تروریسم، سهم کوچکی را ایفاء کرده باشیم.

عمده اهدافی را که در این تحقیق دنبال کردیم بشرح ذیل می‌باشند.

۱. تبیین ارکان و اقسام جهاد و تفاوت آن با تروریسم مذهبی
۲. نقش تکفیر در تروریسم مذهبی و معیار و کفر و اسلام از دیدگاه فریقین

۳. تفاوت عملیات استشهادی و انتحاری

۴. علل و عوامل تروریسم مذهبی

۵. راهکارهای کنترل تروریسم مذهبی

ح. سازماندهی تحقیق

این رساله مشتمل بر سه فصل است که در فصل اول کلیات و مفاهیم بیان شده است و عمده مفاهیمی که در فهم تروریسم مذهبی از بعد فقهی کمک می‌کردند را بیان نموده‌ایم چون این یک اصطلاح نو ظهور است لذا در منابع قدیم یافت نمی‌شود. بهمین خاطر اصطلاحاتی که از آن می‌توان حکم تروریسم مذهبی را استخراج کرد، در این فصل ذکر کرده معانی لغوی و اصطلاحی آن را بیان کرده‌ایم. مانند: محاربه، فتک، بغی، غدر، افساد فی الارض. و همچنین برخی اصطلاحاتی که در رساله به آن پرداخته شده است مانند تکفیر و انتحار.

در بحث کلیات نیز اقسام تروریسم مذهبی را ذکر کردیم تا جایگاه تروریسم مذهبی در میان این اقسام واضح و آشکار شود. و نیز پیشینه تروریسم مذهبی را نیز در آخر بیان کردیم.

در فصل دوم این رساله به مطالبی پرداخته شده است که در فقه موجود هستند و برای توجیه تروریسم مذهبی از آنها سوء استفاده شده است. در واقع تبیین ماهیت و حقیقت این اصطلاحات، غیر مربوط بودن تروریسم مذهبی به مذهب را آشکار خواهند کرد. مانند جهاد، تکفیر، سب النبی، اسشتهاد. دیده شده است که عوامل تروریسم مذهبی از این راهها برای توجیه عملکرد خود سوء استفاده کرده‌اند.

در فصل سوم که مربوط به جرم‌شناسی است علل و عوامل تروریسم مذهبی و نیز راهکارهای پیشگیری آن نیز بیان شده است و در آخر راهکارهای کنترل تروریسم مذهبی در پاکستان نیز اشاره شده است.

فصل اول

مفاهیم و کلیات

در این فصل، مفاهیمی که در طول تحقیق کار داریم، معنای لغوی و اصطلاحی آنها را بیان خواهیم کرد و نیز در ادامه اقسام تروریسم را ذکر نموده، پیشینه تروریسم مذهبی را بیان خواهیم کرد.

مبحث اول مفاهیم

در این بخش به واژگانی خواهیم پرداخت که با تروریسم در ارتباط هستند و یا در طول تحقیق به آنها خواهیم پرداخت.

گفتار اول: تروریسم

الف. معنای لغوی

ترور terror در لغت به معنای ترساندن^۱ و تروریسم (terrorism)^۲ به ارباب و تهدید، ایجاد ترس و وحشت در مردم و تروریست (terrorist)^۳ به طرفدار ارباب و تهدید، طرفدار حکومت زور، ارباب و تهدید، معنی شده است.

-
۱. An event or situation that makes people feel extremely frightened, especially because they think they may die (Longman)
 ۲. The use of violence such as bombing, shooting, or kidnapping to obtain political demands such as making a government do something (Longman)
 ۳. Someone who uses violence such as bombing, shooting etc. to obtain political demands (Longman)